

Protokół nr 6/2023 r.
z posiedzenia Krajowej Rady Konsultacyjnej Do Spraw Osób Niepełnosprawnych
VIII kadencji
w dniu 23 marca 2023 roku

Skład osobowy

W posiedzeniu uczestniczyli członkowie Rady zgodnie z załączoną listą obecności oraz:

- Paweł Wdówik – Sekretarz Stanu w MRiPS, Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.
- Krzysztof Michałkiewicz – Prezes Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- Krzysztof Kosiński – Dyrektor Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych

Porządek posiedzenia

Część I

1. Przywitanie członków Rady przez Pana Pawła Wdówika – Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych
2. Sytuacja osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin – postulaty osób protestujących, propozycje rozwiązań
3. Propozycja systemowych rozwiązań w zakresie ZAZ – dotacja w odniesieniu do minimalnego wynagrodzenia oraz inflacji
4. Sytuacja Ośrodków Rewalidacyjno-Wychowawczych – waga dla wychowanków oraz dzieci z niepełnosprawnościami sprzężonymi w algorytmie podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w odniesieniu do minimalnego wynagrodzenia oraz inflacji.
5. Sytuacja organizacji pożytku publicznego realizujących zadania zlecane PFRON – dofinansowanie działań ze względu na inflację, opóźnienia w realizacji konkursu ofert
6. Wolne wnioski
7. Podsumowanie i zakończenie posiedzenia.

Przebieg posiedzenia

Ad. 1

Posiedzenie otworzyła Pani Monika Zima-Parjaszewska – Przewodnicząca Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych, przywitała wszystkich obecnych a także zaprezentowała porządek obrad.

Pani Przewodnicząca oddała głos Panu Ministrowi Pawłowi Wdówikowi, który przywitał członków KRK a następnie poprosił o dodanie do porządku obrad jeszcze jednego punktu – uwag i sugestii KRK dotyczących programów realizowanych oraz programów nowych.

Ad. 2

Następnie Pan Minister przeszedł do punktu drugiego: „Sytuacja osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin – postulaty osób protestujących, propozycje rozwiązań”. Pan Minister poinformował, o trwających dwóch protestach, które toczą się równolegle: jeden protest (rozpoczął się jesienią) – odbywa się cyklicznie przed Pałacem Prezydenckim i funkcjonuje pod kryptonimem 2119. Pan Minister dodał, że początkowo wydawało się, iż głównym postulatem protestujących jest sprawa możliwości dorabiania do świadczenia pielęgnacyjnego. Jednak w styczniu protestujący poprosili o spotkanie, które w trybie ekspresowym zostało zorganizowane w Ministerstwie. W czasie spotkania okazało się, że ta grupa ma znacznie szersze myślenie o rozwiązaniach i oczekuje szybkiego wdrożenia Konwencji, zwłaszcza tych postulatów, które odnoszą się do kwestii związanych z asystencją osobistą i z mieszkalnictwem. Na spotkaniu były omawiane również sprawy dotyczące rozwiązań w zakresie świadczeń – w wyniku tych rozmów zostały przygotowane propozycje wprowadzenia nowego świadczenia tzw. Wspierającego. Jest to świadczenie przypisane do osoby z niepełnosprawnością, zależne jedynie od tej niepełnosprawności i od poziomu potrzeby wsparcia danej osoby. Nie jest zależne od jakichkolwiek uwarunkowań związanych z aktywnością zawodową czy dochodami. Jest to świadczenie kompensujące skutki niepełnosprawności, które zostało zaproponowane w trzech wysokościach: dwukrotności renty socjalnej, jednokrotności renty socjalnej i 50% renty socjalnej.

Świadczenie wspierające będzie przysługiwało osobom, które w skali oceny potrzeby wsparcia zyskają powyżej 70 punktów. Pan Minister podkreślił, że z tą grupą protestujących został uzyskany konsensus – rozwiązanie zostało zaakceptowane. W tym rozwiązaniu opiekun może

pracować bez ograniczeń, a jeśli nie będzie pracował, to nadal będą opłacane jego składki emerytalno-rentowe i zdrowotne. Proponowany jest także pakiet osłonowy, polegający na możliwości skorzystania z rocznego zasiłku osłonowego i możliwości przekwalifikowania się w tym czasie. Pan Minister dodał, że protestujący postulowali również o kilka innych zmian (m.in. o zmianę liczby ww. trzech progów w świadczeniu wspierającym na większą liczbę z mniejszymi skokami finansowymi) i podkreślił, że kwestie te, ze względu na określony budżet, wymagają przeliczenia i głębokiej analizy. Drugi protest, który się odbywa w Sejmie prowadzony jest przez panią poseł Iwonę Hartwich.

Następnie głos zabrała Pani Anna Hejducka, która poprosiła o wprowadzenie do porządku obrad zagadnienia związanego z sytuacją Warsztatów Terapii Zajęciowej, pod kątem kwestii finansowania tych ośrodków.

Natomiast Pan Paweł Wójtowicz zaapelował o zaplanowanie kolejnych spotkań KRK, przesłanie i opublikowanie protokołów z poprzednich posiedzeń KRK oraz wyraził oczekiwanie na otrzymanie odpowiedzi w sprawie pytań i zagadnień, jakie na KRK są wyrażane.

Pani Przewodnicząca wyjaśniła kwestie związane z przesłaniem protokołów oraz ustalaniem terminów kolejnych spotkań Rady. Następnie poinformowała, że posiedzenie uzyskało kworum i poprowadziła głosowanie nad porządkiem obrad, który został zaakceptowany przez KRK.

Następnie swoją wypowiedź kontynuował Pan Minister Paweł Wdówik, który podkreślił, że głównym postulatem drugiej grupy protestujących, którzy „okupują” Sejm jest podwyższenie renty socjalnej do poziomu płacy minimalnej. Odbyło się spotkanie protestujących z Panem Ministrem, po którym została im przedstawiona propozycja rozwiązania. Do dnia obecnego posiedzenia KRK protestujący nie poprosili o kolejne spotkanie w tej sprawie. Pan Minister podkreślił również, że prace nad tą propozycją, która jest odpowiedzią dla obu grup protestujących, nadal trwają. Poinformował również, że toczą się prace końcowe w Kancelarii Prezydenta nad ustawą o asystencji.

Następnie Pani Przewodnicząca otworzyła dyskusję odnośnie omawianego punktu. Głos zabrała Pani Anna Hajducka, która przedstawiła kalkulację propozycji nowego świadczenia. Podkreśliła, że jej zdaniem niewielka liczba osób otrzyma 200% renty socjalnej, Dodała również, że jeśli te same osoby otrzymają do tego rentę socjalną, to w sumie otrzymają – w zaokrągleniu – kwotę ok. 4,5 tys. zł. Natomiast zostając przy starych zasadach świadczeń

(renty socjalnej w wysokości ok. 1500 zł i ok. 2450 zł świadczenia pielęgnacyjnego), to uzyskają kwotę 3950 zł. W związku z tym – zdaniem wypowiadającej się – osoby z największymi potrzebami zyskają ok. 550 zł a opiekunowie będą musieli zrezygnować ze świadczenia pielęgnacyjnego, czyli automatycznie osoba niepełnosprawna będzie musiała zdecydować, o poszukaniu kogoś do pomocy. Pani Anna Hejducka poddała w wątpliwość czy za taką kwotę znajdzie się ktokolwiek do pomocy i zasugerowała, że powyższa łączna kwota (ok. 4,5 tys. zł) jest zbyt mała. Opisała również sytuację osób, które nie osiągną najwyższego stopnia wsparcia, a będą potrzebowały pomocy – w ich przypadku sytuacja finansowa jest jeszcze gorsza – w drugim progu jest to kwota 3000 zł, a w ostatniej grupie – 2250 zł. Pani Anna Hejducka zapytała również o narzędzie diagnozujące, które będzie wykorzystywane w orzekaniu przy przyznawaniu świadczenia wspierającego – na jakiej zasadzie będą kwalifikowane – czy według typowego ICF, czy wariacji na temat ICF.

Następnie głos zabrał Pan Krzysztof Kurowski, który podkreślił, że bardzo ważne w proponowanych rozwiązaniach jest odwołanie do Konwencji, a przede wszystkim do postanowień Komitetu do Spraw Praw Osób z Niepełnosprawnościami. Zagadnienie najważniejszym – zdaniem mówiącego – jest wpływ osoby z niepełnosprawnością na wszystkie decyzje jej dotyczące, również finansowe. Pan Krzysztof Kurowski podkreślił, że nie neguje wątpliwości, które się pojawiają w odniesieniu do liczby progów czy kwestii organizacyjnych. Natomiast popiera kierunek proponowanego rozwiązania.

Pani Monika Zima-Parjaszewska zgłosiła potrzebę doprecyzowania kwestii formalnej dotyczącej projektu ustawy. Podkreśliła, że prawdopodobnie wszystkie pytania i wątpliwości, które się tu pojawiają, mają związek z tym, że członkowie KRK nie znają szczegółów projektu rozwiązania. Wyraziła opinię, że gdyby KRK miała możliwość zagłębić się w projekt, mogłaby się do niego odnieść i z nim skonfrontować. Oznajmiła również, że omawiane rozwiązanie jest godne poparcia z kierunkiem działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Następnie głos zabrała Pani Justyna Kuczyńska, która zwróciła uwagę na osoby niepełnosprawne, które na skutek jakiejś sytuacji życiowej, choroby czy wypadku nabyły niepełnosprawność w wieku dorosłym. Zapytała, jak ww. osoby są ujęte w proponowanym rozwiązaniu.

Do powyższej wypowiedzi odniósł się Pan Minister, który podkreślił, że wprowadzane rozwiązanie nie różnicuje potrzebujących ze względu na moment powstania

niepełnosprawności ani jakiegokolwiek inne czynniki. Oznacza to, że każda osoba będzie mogła z tego skorzystać. Dodał również, że jeżeli nowe rozwiązanie jest dla rodziny mniej korzystne, to stare rozwiązania nadal pozostają w mocy. Rodzina może zdecydować, którą formę świadczenia chce wybrać.

Pan Minister odniósł się również do narzędzia oceny poziomu potrzeby wsparcia, które zostało przeniesione na poziom rozporządzenia i stwierdził, że pierwsze dwa lata, po wdrożeniu narzędzia, są w pewnym sensie latami testowymi. Po tym czasie, będzie można ocenić, jakie są rozkłady tych niepełnosprawności na poszczególnych przedziałach punktowych. To co w tej chwili można wnioskować, to są wnioski pochodzące z badań WHO dla 19 krajów. Można także wnioskować z rozkładu, który mamy z hiszpańskiej skali – jest ona populacją kulturowo i liczebnie zbliżoną do Polski.

Następnie głos zabrał Krzysztof Kosiński, który stwierdził, że prace nad faktycznym instrumentem rozpoczną się z chwilą wejścia w życie ustawy, czyli po przyjęciu przez Parlament.

Pani Przewodnicząca podkreśliła, że jest daleka od odwoływania się do rozwiązań hiszpańskich albo innych, ponieważ jej zdaniem są w Polsce specjaliści, którzy od lat pracują w omawianych zagadnieniach i znają temat. Jej zdaniem dobrze by było nie kopiować innych skal, ale spróbować stworzyć rozwiązania w gronie rodzimych specjalistów, którzy mają odpowiednie doświadczenie.

Następnie głos zabrał Adam Kompowski, który odniósł się do narzędzia do diagnozy funkcjonalnej. Podkreślił, że znane mu są opinie o hiszpańskim systemie, który niedostatecznie ocenia funkcjonowanie osób nie posiadających sprzężeń. Jego zdaniem dobrą sytuacją byłoby wypracowanie własnych rozwiązań, w ramach środowiska polskiego i rodzimych specjalistów, którzy pracowali już nad takimi narzędziami. Pan Adam Kompowski odniósł się również do sprawy rezygnacji ze świadczenia opiekuńczego i przejścia na świadczenie wspierające oraz zapytał, jak będzie wyglądała sytuacja osób, które są ubezwłasnowolnione? Zapytał również o sprawę mieszkalnictwa, którą poruszali protestujący z grupy 2119 – czy są jakieś ustalenia, uzgodnienia z ww. grupą w tej sprawie?

W odpowiedzi na powyższe Pan Minister powiedział, że grupa 2119 została poinformowana o rozwiązaniach, które są w tej chwili wdrażane i podkreślił, że ta kwestia wymaga kolejnych

szczegółowych spotkań. Obecnie starania skupiają się na rozwiązaniu kwestii dotyczącej świadczeń. Następna w kolejności oczekująca na propozycje rozwiązań jest asystencja, a potem mieszkalnictwo.

Następnie głos zabrał Krzysztof Kosiński, który odniósł się do tematu skali hiszpańskiej i podkreślił, że jej przewagą jest przebadanie populacyjne – zarówno od strony oceniania, jak i świadczeń opartych na tej skali. Stwierdził również, że przewagą skali WHO jest przebadanie populacyjne, a przewagą polskich rozwiązań jest odnoszenie się tylko do kraju – w związku z powyższym zasugerował aby dyskusję w tym temacie przenieść na poziom wspomnianego rozporządzenia, ponieważ – jego zdaniem – każde rozwiązanie ma swoje i plusy i minusy. Następnie Pan Krzysztof Kosiński odniósł się do zagadnienia decyzyjności osoby niepełnosprawnej i podkreślił, że projekt zakłada samodzielne podejmowanie decyzji przez osoby niepełnosprawne. Natomiast rozwiązania w sytuacjach innych pozostają niezmiennie - jeżeli ktoś ma pełne prawo do podejmowania decyzji, to on jest decydentem. Jeżeli w jakiś sposób ma ograniczone prawo do decydowania o sobie, to regulują to przepisy zawarte w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym oraz kodeksie cywilnym. Pan Krzysztof Kosiński odniósł się także do oceny potrzeby wsparcia towarzyszącej procesowi starania się o świadczenie wspierające. Podkreślił, że osoba legitymująca się orzeczeniem o niepełnosprawności zachowuje pełne prawa i instrumenty wsparcia, oparte na tym orzeczeniu. Nikomu nie zostanie odebrane to, co już posiada.

Następnie głos zabrała Pani Przewodnicząca, która udostępniła na ekranie i przeczytała propozycję stanowiska KRK w sprawie pilnej potrzeby reformy systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami w Polsce. Autorem stanowiska jest Pan Adam Kompowski:

„Protest osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w budynku Sejmu zwrócił uwagę decydentów polityków i opinii publicznej na problem naszego środowiska. Sprawa, której dotyczy protest, czyli niskie renty przysługujące osobom z niepełnosprawnościami, jest ważna. Jednak chcemy podkreślić, że problemy środowiska są o wiele szersze. W trakcie protestu zostały zaprezentowane propozycje zmian w systemie wsparcia. Przedstawiono je w dniu 17 marca 2023 r. podczas konferencji prasowej z udziałem Marleny Małąg, Minister Rodziny i Polityki Społecznej oraz Pawła Wdówika, Wiceministra i Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, a także przedstawicieli organizacji pozarządowych, z którymi je konsultowano. Propozycje, te budzą nadzieję na pozytywne zmiany w systemie wsparcia.

Ale żeby je gruntownie zmienić potrzebne są dodatkowe informacje. Zapowiedź wprowadzenia nowego świadczenia wspierającego kierowanego do osób z niepełnosprawnościami budzi nadzieję na zwiększanie szans osób na życie tak niezależne, jak tylko to możliwe. Pozytywnie oceniamy zapowiedź możliwości podjęcia pracy przez opiekunów pobierających świadczenie pielęgnacyjne. Nadzieję budzi również zapowiedź wprowadzenia elementów oceny funkcjonalnej do systemu orzecznictwa. Taka ocena miałaby zostać zastosowana do kwalifikacji do zaproponowanego świadczenia wspierającego. Należy jednak podkreślić, że narzędzie do oceny funkcjonalnej musi uwzględniać nie tylko poziom funkcjonowania badanej osoby w różnych obszarach, ale również zachowania trudne, na przykład autoagresywne, agresywne czy kompulsywne, występujące u osób z całościowymi zaburzeniami rozwoju, w tym z autyzmem. Występowanie tych zachowań wpływa bowiem istotnie na poziom niezbędnego wsparcia. Pozytywnie oceniając wymienione powyżej zapowiedzi zmian, Rada domaga się równocześnie konkretnych kroków w kierunku stworzenia w Polsce spójnego systemu wsparcia odpowiadającego na potrzeby osób z niepełnosprawnościami i zgodnego z Konwencją ONZ ds. Osób Niepełnosprawnych.

Najważniejsze elementy tych zmian to:

- natychmiastowe zapewnienie, adekwatnego do potrzeb osób z niepełnosprawnością, zagwarantowanego ustawowo wsparcia całodobowego w mieszkaniach i małych zespołach mieszkalnych, pozwalającego na odchodzenie od Domów Pomocy Społecznej,
- oparcie orzecznictwa w całości na ocenie funkcjonalnej, realnie określającej potrzeby wsparcia każdej osoby z niepełnosprawnością,
- wprowadzenie zapewnianych ustawowo usług asystenckich w zakresie adekwatnym do potrzeby osoby z niepełnosprawnością, a zatem umożliwiających jej życie na tyle samodzielne, na ile jest to możliwe,
- zapewnienie adekwatnego do potrzeb, zagwarantowanego ustawowo, wsparcia aktywizacji dorosłych osób niepełnosprawnościami, w tym aktywizacji zawodowej.

System wsparcia osób z niepełnosprawnościami w Polsce nie spełnia założeń Konwencji ONZ ds. Osób Niepełnosprawnych i wymaga szybkich, kompleksowych zmian. KRK apeluje o to, by prawa osób z niepełnosprawnościami stały się tym, co Polaków łączy ponad politycznymi podziałami”.

Następnie Pani Przewodnicząca doprecyzowała, że to stanowisko wymaga stylistycznego ułożenia ale podkreśliła, że najważniejszą kwestią w nim jest to, że KRK apeluje o wdrożenie pewnych postulatów dotyczących obszarów aktywizacji zawodowej, mieszkalnictwa, asystencji osobistej i oceny funkcjonalnej, która będą uwzględniały bardzo dużą różnorodność potrzeb osób niepełnosprawnych.

Jako kolejna głos zabrała Pani Anna Hejducka, która zaapelowała do Ministerstwa o zajęcie się zagadnieniem zasiłku pielęgnacyjnego, który na wynosi 215 zł. Podkreśliła, że jest to dla osób wymagających wsparcia kwota bardzo niska, która od dawna nie była rewaloryzowana. Drugą poruszoną kwestią był temat renty socjalnej, która – zdaniem Pani Anny – wymaga rewaloryzacji.

Następnie głos zabrała Pani Bernadetta Skóbel, która zaproponowała dokonanie korekty w projekcie stanowiska – aby osoby z niepełnosprawnością miały realny wybór pomiędzy korzystaniem ze wsparcia warunkach domowych, a korzystaniem ze wsparcia w instytucjach. Zdaniem zabierającej głos, osoby z niepełnosprawnościami powinny mieć wybór, z jakiego rozwiązania chcą korzystać, ponieważ nie zawsze jest możliwość korzystania ze wsparcia w warunkach domowych, nawet jeżeli ono byłoby zapewnione w bardzo szerokim zakresie.

Pani Przewodnicząca odniosła się do wypowiedzi Pani Bernadetty Skóbel i stwierdziła, że proponowane rozwiązanie byłoby nie złagodzeniem omawianego stanowiska, tylko pełnym przeformułowaniem uwagi, która się pojawiła w tym stanowisku. Podkreśliła, że intencją omawianego stanowiska było by Domów Pomocy Społecznej w praktyce było jak najmniej i by nie powstawały nowe. Zdaniem Przewodniczącej nie jest to więc kwestia wyboru, czy osoba niepełnosprawna chce być w instytucji, czy w innym miejscu. Przewodnicząca przypomniała również, że decyzja Komitetu do Spraw Praw Osób Niepełnosprawnościami – to jest jasny kierunek działań. Chodzi o to, żeby nie trzeba było wybierać między DPS-ami a innymi formami, tylko by pozostały wyłącznie te inne formy. Zaproponowała również ewentualne głosowanie członków KRK nad stanowiskiem Pani Bernadetty Skóbel.

Pan Marek Kalbarczyk natomiast zasugerował do rozważenia – by jednak nie przeprowadzać głosowania nad powyższymi propozycjami, a złagodzić sformułowania w proponowanych stanowiskach.

Następnie głos zabrał Pan Dariusz Jadczyk, który poruszył dwa tematy:

1. kwestię bardzo niskiej kwoty zasiłku pielęgnacyjnego 215 zł, który należałoby podwyższyć,
2. kwestię zrównania renty socjalnej z płacą minimalną i podkreślił, że nikt w jego środowisku pracodawców nie kwestionuje potrzeby rewaloryzowania renty socjalnej, mając na uwadze wzrost kosztów utrzymania. Koszty wzrastają, a zatem renta socjalna powinna być rewaloryzowana. Jednak – jego zdaniem – nie powinna być zrównana z płacą minimalną.

Następnie głos zabrał Krzysztof Kurowski, który zwrócił uwagę na to, że dyskusja o zasiłku pielęgnacyjnym w momencie dyskusji o jakimś nowym świadczeniu wspierającym wydaje się niepotrzebna. Jego zdaniem dobrze jest bazować na jakimś jednym dużym świadczeniu, w którym można wprowadzić więcej progów i które uwzględniałyby bardzo różne potrzeby różnych osób. Nie potrzebne jest rozdrabnianie tego systemu na kolejne świadczenia. Podkreślił też, że nie możemy łagodzić postanowień Konwencji i jest za tym, aby nie łagodzić też propozycji, które pojawiają się w stanowisku KRK, ponieważ rolą KRK jest też promocja i przestrzeganie postanowień Konwencji.

Ad. 3 Propozycja systemowych rozwiązań w zakresie ZAZ – dotacja w odniesieniu do minimalnego wynagrodzenia oraz inflacji

Następnie swoją prezentację przedstawił Pan Marek Piechuta:

„Porównanie wzrostu minimalnego wynagrodzenia do wzrostu dotacji dla ZAZ wygląda następująco: minimalne wynagrodzenie w przeciągu 8 lat z kwoty 1850 zł brutto zwiększa się do kwoty 3600 zł brutto w br. W przeciągu wskazanych lat koszt zatrudnienia wzrósł o 1750 zł na osobę. Kwota ta nie uwzględnia tzw. kosztów po stronie pracodawcy. Łącznie z kosztami po stronie pracodawcy kwota ta wzrasta po zaokrągleniu do około 2100 zł. W tym samym czasie dotacja do funkcjonowania ZAZ uśredniając wzrosła z kwoty 3516,67 zł do 5333,33 zł. Daje nam to wzrost o 1816,66 zł miesięcznie. Ta kwota jest kwotą wyliczoną z SODiR-u oraz tzw. Algorytmu. Traktując rok 2016 jako rok bazowy (punkt odniesienia) to wzrost minimalnego wynagrodzenia do roku 2023 wynosi 94,59%, a wzrost dotacji dla ZAZ do roku 2023 już tylko 51,66%.

Z tego wynika, że różnica pomiędzy tymi wskaźnikami wynosi (-) 42,94% na niekorzyść ZAZ-ów. Tym samym, w porównaniu do minimalnego wynagrodzenia wartość nabywcza środków ZAZ

w odniesieniu do kwoty bazowej spadła w kolejnych latach o -42,94% zamiast utrzymać się przynajmniej na poziomie bazowym.

Jak wynika z powyższych obliczeń wartość dofinansowania jaką straciły ZAZ-y w porównaniu do wzrostu wynagrodzeń od roku bazowego 2016 (-) 42,94% przekłada się na konkretne środki finansowe. Jest to: (-) 1510,06 zł miesięcznie strat w dofinansowaniu na 1 osobę z niepełnosprawnością (3516,67 zł kwota bazowa dofinansowania z roku 2016 x 42,94% = 1510,06 zł). Z tego wynika, że to już 1510,06 zł brakuje ZAZ-om aby spiąć swój budżet. W skali roku ZAZ-y straciły 18120,72 zł dofinansowania na 1 osobę z niepełnosprawnością licząc do roku bazowego (2016).

Dodatkowe koszty zmiany wynagrodzeń pracowników, które ponoszą ZAZ-y w 2023 r. wynikające ze zmiany wysokości minimalnego wynagrodzenia o 590 zł:

- wysokość uśrednionej kwoty wzrostu dotacji do 1 OzN w roku 2023 do 2022 ($5333,33 \text{ zł (2023)} - 4755 \text{ zł (2022)} = 558,33 \text{ zł} \times 12 \text{ miesięcy} = 6699,96 \text{ zł}$) w podziale na 12 miesięcy,
- wzrost minimalnego wynagrodzenia w roku 2023 do 2022 ($3600 - 3010 = 590$),
- wzrost powyższego wynagrodzenia z dodanymi kosztami po stronie pracodawcy (uwzględniając PPK, $590 + 127 = 717$),
- wysokość etatu OzN obejmuje zakres od 0,55 do 0,8 etatu uśredniając wysokość etatu do 0,675 wysokość kwoty, którą ZAZ-y wydają na wzrost wynagrodzeń OzN miesięcznie ($717 \times 0,675 = 483,975$),
- wskaźnik zatrudnienia w ZAZ 70% OzN do 30% OP.

To na każdą OzN przypada 0,428 etatu OP ($717 \times 0,428 = 306,88$) co daje nam wzrost dodatkowych miesięcznych kosztów wynagrodzeń ($483,97 \text{ OzN} + 306,88 \text{ OP} = 790,85$).

Tak więc pomimo wzrostu w roku bieżącym dotacji o 558, 33 zł zakładowi miesięcznie brakuje środków w przeliczeniu na 1 OzN: $790,85 - 558,33 = 232,52$. W skali 12 miesięcy na 1 OzN jest to -2792,24 zł.

Wzrost przychodów ZAZ w działalności gospodarczej na 1 OzN przedstawia się: 9284 zł w 2016 r. a 26032 zł w 2022 r.

Czy jesteśmy w stanie wypełnić dziurę finansową przychodami z działalności gospodarczej? Poniżej przedstawione są wyliczenia wg dwóch scenariuszy:

- Rekompensujący tylko wzrost wynagrodzeń (bez wzrostu inflacyjnego pozostałych kosztów)
- Rekompensujący spadek dotacji dla ZAZ o 42,94% w odniesieniu do roku bazowego 2016.

W przypadku pierwszego scenariusza z wyliczeń wynika, że osoby z niepełnosprawnością powinny wyprodukować i sprzedać o 32,3% więcej produktów i usług niż w roku ubiegłym aby zrekompensować wzrost samych wynagrodzeń (nie wliczając wzrostów innych kosztów funkcjonowania). Przychody z działalności gospodarczej musiałyby wzrosnąć z ok. 26 tys. zł. Do ok. 34,4 tys. zł na 1 OzN rocznie. To tylko wzrost wynagrodzeń.

W drugim scenariuszu przychody rekompensujące straty dotacji do roku bazowego, to już produkcja o 207% więcej niż ubiegłego roku. Czyli aby zrekompensować spadek dotacji, przychody musiałyby być zwiększone z ok. 26 tys. Do ok. 80 tys. na 1 OzN rocznie.

ZAZ-y mają pełnić funkcję rehabilitacji zawodowej, społecznej, w tym momencie pełną funkcji przedsiębiorstwa. Wielkości wzrostu dotacji w ubiegłych latach były niedoszacowane, biorąc pod uwagę wzrosty kosztów funkcjonowania m.in. wzrostów minimalnego wynagrodzenia, wzrosty kosztów obsługowo-rehabilitacyjnych. Brak właściwej i szybkiej decyzji wspierającej ZAZ-y doprowadzi do nieuniknionych kłopotów finansowych. Konsekwencją tego będzie ich zadłużanie i nieuchronna likwidacja, która może przybrać formę lawinową.

Co zrobić by zapobiec ryzyku likwidacji ZAZ-ów i uniknąć w przyszłości podobnej destabilizacji? W ocenie środowiska organizatorów ZAZ-ów należy zachować przynajmniej status quo otrzymywanych dotacji względem wzrostów najniższego wynagrodzenia. Brakująca średnia szacunkowa kwota dotacji tzw. Algorytmowej i SODiR to 16120,72 zł rocznie. W obecnej sytuacji cel jest trudny do osiągnięcia. Pierwszym krokiem mogłoby być zapewnienie „minimum finansowego”, które mogłoby wspomóc ZAZ-y aby przetrwały najtrudniejszy okres. A w późniejszym okresie działania, które doprowadziłyby do osiągnięcia status quo. Proponujemy wyrównanie kwoty dotacji tzw. Algorytmowej do rzeczywistych kosztów funkcjonowania ZAZ-ów w oparciu o wzrost ustawowego minimalnego wynagrodzenia oraz jego trwałego związania z wzrostem tego wskaźnika. Dofinansowanie wyliczane byłoby na podstawie danych z roku poprzedniego. Z obliczeń wynika, że jest to różnica 5 tys. zł (z 31 000 zł do 36 000 zł). Zgodnie z informacją w ZAZ-ach było zatrudnionych w 2022 r. 6626 osób

z niepełnosprawnościami. Co stanowi koszt na poziomie 33 mln zł rocznie dla budżetu PFRON”.

Następnie odbyła się dyskusja odnośnie przedstawionej prezentacji.

Głos zabrała Pani Dorota Rybarska Jarosz w zastępstwie Pani Marszałek Anny Bańkowskiej, która oznajmiła, że w województwie zachodniopomorskim koordynują działalność i wspierają finansowo 10 Zakładów Aktywności Zawodowej. Zabrakło jej w tej analizie, danych na temat wsparcia ZAZ-u finansowanego przez samorządy województw. Podkreśliła, że ich samorząd na wsparcie ZAZ-ów przeznacza 6,5 miliona zł. Zwróciła uwagę również na to, że ZAZ-y muszą pełnić funkcje nie tylko rehabilitacyjne, ale także zawodowe – w związku z tym bardzo ważne jest na jakich obszarach powstają, jaką mają szansę zaistnieć jako zakład, który świadczy usługi dla społeczności lokalnej, czy będą miały szansę się utrzymać. Podkreśliła też to, że ustawa nakłada pewne obowiązki na samorządy województw w zakresie wsparcia ZAZ-ów.

Pani Przewodnicząca zwróciła uwagę na złożoność tego tematu, potrzebę głębszej analizy i przedyskutowania. Zaproponowała jednocześnie stworzenie odrębnego zespołu do omówienia tego zagadnienia i wypracowania stanowiska.

Następnie głos zabrał Pan Minister, który poinformował o tym, że prowadzony jest intensywny dialog z Ogólnopolskim Forum Zakładów Aktywności Zawodowej. W czasie spotkania 21 października Forum przekazało na ręce Pana Ministra uwagi i postulaty dotyczące funkcjonowania ZAZ-ów. W wyniku tego spotkania podjęte zostały prace nad zmianami rozporządzenia, aby pójść w kierunku postulowanych przez środowisko uproszczeń. Ta propozycja jest w tej chwili opracowywana i wymaga dalszych analiz.

Ad. 4 Sytuacja Ośrodków Rewalidacyjno-Wychowawczych – waga dla wychowanków oraz dzieci z niepełnosprawnościami sprzężonymi w algorytmie podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w odniesieniu do minimalnego wynagrodzenia oraz inflacji.

Głos zabrał Pan Marek Piechuta, który zwrócił uwagę na wsparcie ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych i specjalistycznych oraz placówek, które działają na rzecz osób z niepełnosprawnościami zwłaszcza dzieci z głęboką niepełnosprawnością. Podkreślił, że waga – czyli wysokość przelicznika, który wpływa na wzrost subwencji, jaką ośrodki otrzymują na jednego ucznia nie ulega zmianie od wielu lat.

Następnie głos zabrała Pani Bernadetta Skóbel, której zdaniem to, że wagi się nie zmieniają nie ma bezpośredniego przełożenia na wysokość środków, jakimi dysponują poszczególne jednostki, szkoły czy placówki. Jej zdaniem decyduje o tym wielkość części oświatowej subwencji ogólnej, która podlega podziałowi. Problemem nie jest wysokość wagi, tylko to, że mamy lukę w finansowaniu oświaty, która cały czas z roku na rok narasta.

Następnie głos zabrała Pani Helena Maryjanowska, która poinformowała, że w 2022 r. nastąpiły dwie zmiany rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki dotyczące podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego. Na mocy zmian wprowadzonych w ustawie *o zmiany ustawy - Karta nauczyciela* z 24 marca 2022 roku i z 5 sierpnia 2022 roku. Te zmiany polegały na tym, że zwiększyły w roku 2002 kwotę części oświatowej subwencji ogólnej w związku z podwyżkami nauczycieli szkół samorządowych. Przepisy wyżej wymienionych ustaw spowodowały, że jednostki samorządu terytorialnego były zobligowane do przeprowadzania aktualizacji kwoty dotacji odpowiednio do 30 czerwca oraz do 31 października. Te dodatkowe środki przekazane jednostkom samorządu terytorialnego miały bezpośredni wpływ na kwotę dotacji wypłacaną z budżetu organu dotującego między innymi dla niepublicznych placówek. Ponadto, ze względu na rozbudowaną strukturę zadań edukacyjnych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, formuła algorytmicznego podziału subwencji oświatowej uwzględnia szereg czynników i parametrów obrazujących specyfikę kształtowania składowych elementów subwencji, w odniesieniu zarówno do zadań szkolnych, jak i zadań pozaszkolnych. Algorytm podziału subwencji oświatowej uzależnia wysokość przyznawanych środków od skali i struktury realizowanych zadań, mierzonych liczbą uczniów i wychowanków, z uwzględnieniem stopni awansu zawodowego nauczycieli. Konstrukcja algorytmu opiera się na podstawowym założeniu, iż środki subwencyjne dzielone są według kryteriów jednolitych i powszechnych, a zatem identycznych dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego. Należy podkreślić, że algorytm jest jedynie metodą statystyczną podziału subwencji. I nie może uwzględniać wszystkich lokalnych uwarunkowań występujących w jednostkach samorządu terytorialnego oraz poszczególnych szkołach i placówkach, bowiem straciłby swój uniwersalny charakter, a nie o to chodzi. Głęboko zindywidualizowane decyzje podejmowane przez organy jednostek samorządu terytorialnego, determinujące łączny skutek finansowy w odniesieniu do zadań oświatowych w zasadniczy sposób różnicują te skutki w poszczególnych samorządach,

sprawiając, iż w części jednostek samorządu terytorialnego subwencja oświatowa jest równa wydatkom, w innych jest mniejsza lub większa. Wraz ze wzrostem standardu finansowego a – kwota na wychowanka ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego oraz dzieci z niepełnosprawnościami sprzężonymi stale rośnie i tak w roku 2023 wzrosła ona o rekordowe 13,4% to jest o 7765 zł w stosunku do roku 2022. W 2015 roku była to kwota 49 957 zł na ucznia, natomiast w 2023 r. 65 538 zł na ucznia. Osoba fizyczna lub osoba prawna, niebędąca jednostką samorządu terytorialnego, może prowadzić niesamorządową szkołę lub placówkę jako jednostkę publiczną, albo niepubliczną. Potem zależy od tego również finansowanie. Wybór formalno-prawnej formy funkcjonowania szkoły czy placówki determinuje jej obowiązki prawa i możliwości. Publiczna szkoła czy placówka niesamorządowa działa na podstawie wydanego przez jednostkę samorządu terytorialnego zezwolenia zgodnie z artykułem 88 ustawy Prawo oświatowe. To zezwolenie jest poprzedzone uzyskaniem pozytywnej opinii kuratora oświaty, udzielenie zezwolenia następuje w drodze decyzji administracyjnej. Likwidacja takiej placówki jest możliwa po uzyskaniu zgody jednostki samorządu terytorialnego. Nie może pobierać taka szkoła publiczna, niesamorządowa czy placówka opłat od rodziców wychowanków, z wyjątkiem tych opłat, które są pobierane także w placówkach samorządowych, na przykład opłaty za wyżywienie. Natomiast niepubliczna szkoła czy placówka niesamorządowa stanowi uzupełnienie oferty publicznej edukacji. Zasady przyjmowania uczniów lub wychowanków do takiej szkoły czy placówki ustalane są przez jej organ prowadzący. Oczywiście w ramach obowiązujących przepisów likwidacja szkoły czy placówki nie jest uzależniona od zgody jednostki samorządu terytorialnego.

Odmienność ról, jakie pełnią w polskim systemie oświaty publiczne, szkoły i placówki oraz niepubliczne szkoły placówki niesamorządowe znajduje odzwierciedlenie w zasadach ich finansowania. Publiczna szkoła czy placówka niesamorządowa otrzymuje z budżetu jednostki samorządu terytorialnego dotację – co do zasady – odpowiadającą wysokości wydatków bieżących ponoszonych odpowiednio w szkołach lub placówkach samorządowych. Jest to kwota subwencji oświatowej określonej na danego ucznia przekazana do jednostki samorządu terytorialnego z budżetu państwa, pomnożona przez specjalny wskaźnik zwiększający w przypadku szkół oraz podstawowa kwota dotacji w przypadku placówek i przedszkoli. Wynagrodzenie uwaga pracowników szkół lub placówek publicznych w całości są pokrywane ze środków dotacyjnych. Kwota ta nie wyższa niż 250% średniego wynagrodzenia nauczyciela

dyplomowanego. W przypadku niepublicznej szkoły czy placówki niesamorządowej wysokość dotacji jest równa kwocie subwencji oświatowej określonej na danego ucznia. Środki z dotacji, które można wykorzystać na wynagrodzenie pracownika tej szkoły lub placówki nie mogą być wyższe niż 150% średniego wynagrodzenia nauczyciela dyplomowanego. Średnie wynagrodzenie nauczyciela dyplomowanego od stycznia tego roku wynosi 7326 zł 5 groszy.

Następnie Pani Przewodnicząca zwróciła uwagę na sytuację dzieci z głęboką, wieloraką niepełnosprawnością w placówkach publicznych oraz nauczycieli osób niepełnosprawnych. Podkreśliła też to, że większość placówek niepublicznych nie pobiera odpłatności za edukację, tak jak inne placówki niepubliczne, ale te, które zajmują się osobami z głęboką niepełnosprawnością tak, dlatego, że są to często stowarzyszenia, których członkowie rodzice nie będą w stanie pokryć kosztów edukacji swojego dziecka. Poza przerwą urlopową te placówki nie mają żadnych przerw w funkcjonowaniu.

Ad. 5 Sytuacja organizacji pożytku publicznego realizujących zadania zlecane PFRON – dofinansowanie działań ze względu na inflację, opóźnienia w realizacji konkursu ofert.

Głos zabrał Pan Marek Kalbarczyk, który zwrócił uwagę na nieprawidłowości w organizacjach pożytku publicznego m.in. PFRON-u czy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Podkreślił, że jako wolontariusz i założyciel Fundacji Szansa dla niewidomych, oraz jej sponsor pomaga, ile może. Ale mimo tej pomocy istnieje ryzyko czy Fundacja przetrwa, czy pracownicy i wolontariusze fizycznie wytrzymają, ponieważ wszyscy pracują ponad siły. Pan Marek Kalbarczyk zadał więc pytanie – czy system wsparcia nas wspiera?

Podkreślił pomoc PFRON-u i jednocześnie zwrócił uwagę na trudności we współpracy z urzędnikami tego podmiotu, zwłaszcza na procedury, regulaminy, nieufność, mnogość dokumentów, potwierdzeń i podpisów. Zwrócił też uwagę na bardzo niskie pensje pracowników Fundacji oraz opóźnienia w sprawdzaniu sprawozdań Fundacji a w związku z tym opóźnienia w wypłacaniu dofinansowań i w konsekwencji brak środków na wypłacenie pensji pracownikom. Podkreślił również, że dochodzi do absurdalnych sytuacji, w których pracodawcy nie chcą korzystać z SODiR-ów, ponieważ potem są kłopoty z rozliczeniami i kontrole. Pracodawcy wolą samodzielnie zatrudnić osobę z niepełnosprawnością i nie korzystać z SODiRu.

Do powyższej wypowiedzi odniósł się Prezes PFRON – Pan Krzysztof Michałkiewicz, który stwierdził, że wyrywkowe kontrole wykorzystania środków publicznych są w pewnym zakresie

konieczne, ponieważ mówimy o środkach publicznych i one muszą być sprawdzane. Pan Prezes poinformował również, że wraz Panią Minister zastanowią się wspólnie, czy faktycznie nie warto wprowadzić jakiegoś programu, który będzie finansował wkład własny organizacji pozarządowych, realizujących różnego rodzaju projekty. Zadeklarował także starania walki z biurokracją, która – jak przyznał – jest nadmierna.

Następnie głos zabrał Pan Przemysław Żydok, który także zwrócił uwagę na nieregularną wypłatę dofinansowań, zwłaszcza drugich transz dla jego fundacji przez PFRON oraz ogromny problem z wkładami własnymi. Pani Przewodnicząca podkreśliła, że tematyka wkładów własnych jednostek pozarządowych wymaga pogłębienia i analizy, jest to szczególnie ważne dla osób z niepełnosprawnością intelektualną – aby utrzymać wsparcie dla tych, którzy już są na rynku pracy.

Następnie głos zabrał Pan Minister Paweł Wdówik, który poinformował, że na Radzie Nadzorczej PFRON były poruszane kwestie dotyczące rynku pracy i zmian w zatrudnieniu oraz roli, jaką mają pełnić poszczególne podmioty wspierające i przygotowujące osoby niepełnosprawne do aktywności społecznej i zawodowej. Pan Minister zobowiązał się, że do końca marca wraz z Panią Minister powołają zespół profesjonalistów – Radę, która zajmie się wypracowaniem rozwiązań reformujących system wspierania zatrudnienia osób z niepełnosprawnością. Jednocześnie podkreślił, że to się nie wydarzy – jako działanie ustawowe – w obecnej kadencji.

Ustalono terminy kolejnych spotkań: 11 maja i 13 lipca. Następnie Przewodnicząca podziękowała Panu Ministrowi za obecność oraz w imieniu KRK wyraziła wolę współpracy członków Rady w zakresie nowego projektu ustawy.

Pani Przewodnicząca zakończyła posiedzenie.

Protokół sporządziła:

Przewodniczący

